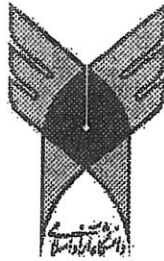

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

معاونت پژوهش‌های فقهی

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

بایداری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و به‌کاره نافر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشتن مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه‌ایست
چاپخانه دانشگاه اسلامی فرهنگ و تمدن بشری، ماد انجمنیان و اعصاب بیات علمی و اندک‌های دانشگاه آزاد اسلامی مشهد می‌گردیم اصول زیر را در انجام
نهایت‌های پژوهشی در نظر قرار داده و از آن تعهد می‌کنیم:

- ۱- اصل برائت: التزام به برائت جهانی از هرگونه رفتار غیر حرفه‌ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به سلبه‌های غیر علمی می‌آیند.
- ۲- اصل رعایت انصاف و امانت: تعهد به اجتناب از هرگونه جانب‌داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار.
- ۳- اصل ترویج: تعهد به رواج دانش و ارائه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.
- ۴- اصل احترام: تعهد به رعایت حریم‌ها و حرمت‌ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب‌داری خودداری از هرگونه حرمت شکنی.
- ۵- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهشگران (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.
- ۶- اصل رازداری: تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد سازمان، دانشجویان و کلیه افراد و نهاد‌های مرتبط با تحقیق.
- ۷- اصل حقیقت‌جویی: تلاش در راستای پی‌جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هرگونه پنهان‌سازی حقیقت.
- ۸- اصل ناکلیت‌مندی و بی‌طرفی: تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.
- ۹- اصل منافع ملی: تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن به‌شیرد و توسعه کشور و کلیه مراحل پژوهش.

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم اجتماعی

پایان نامه برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد (M . A)

گرایش: جمعیت شناسی

عنوان:

بررسی مقایسه ای پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و مکاتب غربی

استاد راهنما:

دکتر سید رضا معینی

استاد مشاور:

دکتر سید محمد ثقفی

پژوهشگر:

محمد رضا عبدالمهی

زمستان ۱۳۹۴

تقدیم به:

خانواده عزیزم

که با صمیمیت، شکیبایی و حمایت صادقانه خود، پویدن راه علم و دانش را برایم امکان پذیر ساختند.

شکر و قدردانی:

بر خود واجب می‌دانم در اینجا از زحمات دلسوزانه‌ی استاد عزیز و ارجمند خود جناب آقای دکتر سید رضا معینی که در کمال

صبر و حوصله بار آسمانی‌های ارزشمند خود روغنک راه من در به انجام رساندن این پژوهش بوده‌اند نهایت شکر و قدردانی

نمایم.

بسمه تعالی

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب محمد رضا عبد الهی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۶۶۷۴۶۱ در رشته جمعیت شناسی که در تاریخ ۹۴/۱۱/۱ از پایان نامه خود تحت عنوان: بررسی مقایسه ای پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و مکاتب غربی با کسب نمره ۱۸ و درجه عالی دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می شوم:

- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۹۴/۱۱/۱

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای محمد رضا عبد الهی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ بحروف
هجده تمام و با درجه عالی مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی

دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم اجتماعی

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی	کد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۵۰۶۹۴۱۰۱۳
عنوان پایان نامه: بررسی مقایسه ای پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و مکاتب غربی		
نام و نام خانوادگی دانشجو: محمد رضا عبد الهی	تاریخ شروع پایان نامه: ۹۴/۳/۱۵	تاریخ اتمام پایان نامه: ۹۴/۱۱/۱
شماره دانشجویی: ۸۹۰۶۶۷۴۶۱		
رشته تحصیلی: جمعیت شناسی		
استاد /استادان راهنما: دکتر سید رضا معینی	استاد/استادان مشاور: دکتر سید محمد ثقفی	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>افزایش جمعیت انقلابی ترین پدیده ی عصر حاضر است، به طوری که، در هر سیزده سال حدود یک میلیارد نفر به جمعیت جهان افزوده شده است. در برخی کشورها کنترل بی رویه جمعیت در نتیجه فقدان یک نظام جامع کنترلی در جامعه جهانی، باعث کاهش شدید موالید شده و نگرانی از پیری جمعیت در آینده، این کشورها را فرا گرفته است. لذا در این میان نبود یک روش واحد در کنترل جمعیت باعث ایجاد سوالاتی شده، که چه عاملی موجب کنترل بیش از حد جمعیت در برخی کشورها بوده و در برخی کشورها به حال خود رها شده اند. لذا دیدگاه های مختلفی در زمینه این پدیده جمعیتی وجود دارد. دیدگاه بدبینانه مخالفان افزایش جمعیت، که رشد جمعیت را بمب منفجر شده ای با پیامدهای فاجعه آمیز می دانند. از سوی دیگر، دیدگاه خوش بینانه موافقان افزایش جمعیت، که رشد جمعیت و عدم کنترل تنظیم خانواده را تهدید جدی تلقی نمی کنند و معتقدند که فناوری جدید و توزیع عادلانه منابع، می تواند چنین مشکلاتی را حل کند. در تحقیق حاضر، پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اندیشمندان اسلام و مکاتب غربی در کشورهای مختلف جهان، مقایسه و بررسی شده است. روش به کار رفته در این پژوهش، از نوع توصیفی و کتابخانه ای بوده و کلیه داده ها با روش توصیفی و تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، که در زمره تحقیقات کاربردی به شمار می رود. نتایج این تحقیق با واکاوی و نقد نظریات و سیاست های جمعیتی، نظریه «تناسب جمعیت» را برای جوامع، متناسب ارزیابی نموده و رعایت الگوی آن را پیشنهاد می نماید.</p> <p>واژگان کلیدی: کنترل جمعیت، اندیشمندان اسلامی، مکاتب غربی.</p>		

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه مناسب است تاریخ و امضا:

مناسب نیست

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول کلیات طرح
۲	۱-۱- مقدمه
۴	۲-۱- بیان مسئله
۹	۳-۱- اهداف تحقیق
۹	۴-۱- اهمیت موضوع تحقیق
۱۰	۵-۱- سوالات و فرضیه های تحقیق
۱۰	۱-۵-۱- سوالات تحقیق
۱۰	۲-۵-۱- فرضیه های تحقیق
۱۱	۶-۱- تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه های کلیدی
	فصل دوم مباحث نظری تحقیق
۱۳	۱-۲- مقدمه
۱۳	۲-۲- پیشینه تحقیق
۲۴	۳-۲- مباحث نظری تحقیق
۲۴	۱-۳-۲- انواع نظریه های جمعیتی
۲۵	۲-۳-۱-۱- گروه اول طرفداران نظریه افزایش جمعیت (ناتالیست ها)
۲۵	۲-۳-۱-۲- گروه دوم مخالفان افزایش جمعیت
۲۶	۳-۳-۱-۳- گروه سوم طرفداران جمعیت با تعداد ثابت
۲۷	۲-۳-۱-۴- گروه چهارم پیروان نظریه حد متناسب جمعیت
۲۸	۲-۴- مدل تحلیلی تحقیق
	فصل سوم روش شناسی تحقیق
۳۰	۱-۳- مقدمه
۳۱	۲-۳- روش تحقیق
۳۱	۳-۳- جامعه و حجم نمونه
۳۱	۴-۳- ابزار گردآوری اطلاعات
۳۲	۵-۳- روش تجزیه و تحلیل داده ها
۳۵	۶-۳- قلمرو تحقیق

۳۵	۳-۶-۱- قلمرو مکانی پژوهش
۳۵	۳-۶-۲- قلمرو زمانی پژوهش
	فصل چهارم یافته ها و نتایج تحقیق
۳۷	۴-۱- مقدمه
۳۹	۴-۱-۱- کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و اندیشمندان مسلمان
۴۶	۴-۱-۲- توالد و تناسل از دیدگاه اسلام
۴۶	۴-۱-۳- استحباب تکثیر نسل از دیدگاه اسلام
۴۸	۴-۱-۴- عدم وجوب تکثیر موالید در اسلام
۴۸	۴-۱-۵- عدم حرمت کنترل موالید در اسلام
۴۸	۴-۱-۶- استحباب تکثیر نسل و رابطه آن با مقیدات و مخصصات
۵۷	۴-۱-۷- جمع بندی دیدگاه اسلام در مورد کنترل جمعیت (موالید):
۵۸	۴-۲- دیدگاه دانشمندان و نظریه پردازان مکاتب غربی درباره کنترل جمعیت
۵۹	۴-۲-۱- نظریه طرفداران افزایش جمعیت درباره مسأله کاهش جمعیت
۶۱	۴-۲-۲- جمع بندی دیدگاه موافقان افزایش جمعیت
۶۲	۴-۲-۳- نظریه مخالفان افزایش جمعیت
۶۳	۴-۲-۳-۱- جمع بندی دیدگاه مخالفان افزایش جمعیت
۶۴	۴-۲-۴- نظریه حد متناسب جمعیت
۶۵	۴-۲-۵- طرفداران حد متناسب جمعیت
۶۸	۴-۲-۶- طرفداران ثبات جمعیت
۶۹	۴-۲-۷- نگاهی به نظریه های جمعیتی در ادیان بزرگ
۶۹	۴-۲-۷-۱- استراتژی افزایش جمعیت در اسلام؛ چرا؟ چه زمانی؟
۷۰	۴-۲-۷-۲- استراتژی افزایش جمعیت در مسیحیت
۷۰	۴-۲-۷-۳- استراتژی افزایش جمعیت در دین یهود
۷۱	۴-۲-۷-۴- استراتژی افزایش جمعیت در مذهب هندو
	۴-۲-۸- بررسی مسأله تنظیم خانواده از جنبه حقوق بشر و اهداف و نتایج سیاست های کنترل جمعیت
۷۲	
۷۳	۴-۲-۸-۱- عوامل موثر بر کاهش یا افزایش جمعیت
۷۶	۴-۲-۸-۲- عوامل موثر بر سیاست های کنترل جمعیت

۸۱	۴-۲-۸-۳- آثار و پیامدهای کنترل جمعیت.....
۸۶	۴-۲-۹- ایران و سیاست های کنترل جمعیت.....
۸۸	۴-۲-۱۰- ضرورت توجه به رویکرد دینی درباره کنترل جمعیت.....
	فصل پنجم نتیجه گیری و پیشنهادات
۹۳	۵-۱- مقدمه.....
۹۴	۵-۲- تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق.....
۹۷	۵-۳- جمع بندی دیدگاه ها در خصوص کنترل جمعیت.....
۹۷	۵-۳-۱- دین اسلام.....
۱۰۱	۵-۳-۲- دین یهود.....
۱۰۱	۵-۳-۳- دین مسیح.....
۱۰۲	۵-۴- طرفداران افزایش جمعیت.....
۱۰۴	۵-۵- دیدگاه مکاتب غربی.....
۱۰۶	۵-۶- نتیجه گیری.....
۱۱۱	۵-۷- پیشنهادات.....
۱۱۳	۵-۸- محدودیت ها و مشکلات تحقیق.....
۱۱۴	فهرست منابع.....

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۵-۱: بررسی مقایسه ای پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و سایر مکاتب.....	۱۰۳

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۲۸	نمودار ۱-۲: مدل مفهومی فرآیند انجام تحقیق

فصل اول

کلیات طرح

۱-۱- مقدمه

قبل از آنکه نظر محققان و اندیشمندان جمعیت شناس به مسئله افزایش جمعیت و محدود بودن منابع طبیعی جلب شود، توصیه سیاستمداران همواره در جهت تکثیر نفوس و افزایش جمعیت بوده که منبع ثروت و قدرت به شمار می آمدند. سیاست‌ها و تدابیر جمعیتی از دهه‌های پایانی قرن هیجدهم با طرح دیدگاه «مالتوس» به موضوع تنظیم خانواده، آغاز شده است. در این راستا نظریات مختلفی در ارتباط با مساله کنترل جمعیت ارائه شده، برخی از مردم از نظریات مذهبی پیروی کرده و افزایش جمعیت را امری مطلوب تلقی می نمایند. برخی نیز عمدتاً از نظریات کشورهای غربی پیروی می کنند و معتقدند افزایش جمعیت عاملی جهت محدودیت در زندگی برای رسیدن به اهداف شخصی می باشد. با نگاهی به منابع مختلف دینی، تکثیر نسل از دیدگاه دینی امری مطلوب و پسندیده قلمداد شده است و روایات متعددی در این زمینه وجود دارد. در نگاه اول به ظاهر روایات این طور به نظر می رسد که تکثیر نسل عملی مستحب است. بنابراین انسان، هر چه بر تعداد فرزندان بیفزاید، رضایت خدا و پیامبر(ص) را تأمین کرده است. به طور طبیعی این امر، مستلزم آن است که انسان هیچ گونه تحدیدی را در تولید مثل اعمال ننماید، چرا که با اعمال تحدید، عمل مستحبی را ترک و مرتکب عمل مکروهی شده است.

اما در مکاتب غربی، مطالعه تاریخ جهش‌های اقتصادی جهان به ویژه کشورهای توسعه یافته، نشان می دهد که سیاست‌های کنترل جمعیت همواره تابعی از وضعیت اقتصادی بوده است. نظام‌های موجود در غرب با ساختارهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و جمعیتی معینی ارتباط دارند. این ساختارها در این نظام‌ها به صورتی طراحی می‌شوند که بتوانند به طور سیال در اختیار آن نظام استقرار گرفته و به آن کمک رسانند. سیاست‌های مربوط به کنترل جمعیت، تنظیم خانواده و بهداشت

زادآوری نیز از این واقعیت مستثنی نیستند. بنابراین در هر شرایطی که این نظام‌ها و خاصه نظام سرمایه داری برای حفظ چرخه تولید و مصرف خود به افزایش جمعیت نیاز داشته، آن را توصیه و راهبردی کرده است و هرگاه که کاهش جمعیت برای حفظ و تداوم این نظام مطلوب بوده، به سیاست‌های کاهش جمعیت روی آورده است، هر چند از نرخ رشد جمعیت جهان از گذشته‌های دور تا به امروز، اطلاع دقیقی در دست نیست؛ اما مطالعات جمعیت‌شناسی بیانگر آن است که جمعیت جهان به سرعت افزایش یافته است به طوری که در سال ۲۰۱۴ به بیش از ۷ میلیارد نفر رسیده است، لذا می‌توان حدس زد که سیر تحولات در زمینه کشاورزی و صنعتی، بهبود شرایط بهداشتی، به ویژه پیشرفت علوم پزشکی و به تبع آن کاهش مرگ و میر، تأثیر به‌سزایی در افزایش جمعیت جهان داشته است.

از این رو برای حل تضاد میان نظرات مختلف و رسیدن به یک الگوی صحیح و منطقی در مسئله کنترل جمعیت، بررسی مقایسه‌ای پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و مکاتب غربی امری ضروری می‌نماید، تا وضعیت این دو دیدگاه نسبت به هم از این نظر که آیا این دو دیدگاه در کنار هم، در موازات هم یا در مقابل هم هستند، تعیین گردد. به این ترتیب در این پژوهش، با توجه به تعیین روندهای جمعیتی کشورهای سعی گردیده تا با مقایسه دو دیدگاه اسلام و مکاتب غربی، تضادهای موجود در دیدگاه‌های موافق افزایش و کاهش جمعیت و اینکه آیا رشد جمعیت بایستی کنترل شود یا خیر؟ را مشخص نمود.

۱-۲- بیان مسئله

در این پژوهش با توجه به فراز و نشیب های شتاب آمیز شاخص های جمعیتی کشور و واکنش های مسئولان و تصمیم گیرندگان در پی آن بر می آئیم که با شناسایی ماهیت پدیده کنترل جمعیت از دیدگاه اسلام و مکاتب غربی به این زمینه ها بپردازیم که چه گزینه هایی در رویارویی با مسایل جمعیتی برای کشورها می باید در نظر گرفته شود؟

آهنگ زمانی وقوع تحولات جمعیتی در هر کشوری متفاوت است. انتقال جمعیت در جهان به سمت کاهش باروری و مرگ و میر در قالب های اقتصادی و اجتماعی متغیری، رخ داده است. در کشور ما نیز باروری به سبب شرایط اجتماعی (جنگ) در برهه ای از زمان (در دهه ی ۶۰) افزایش و سپس بعد از یک دوره ی به نسبت بلند مدت کاهش یافت. نکته ی مهم این است که ماهیت اصلی برنامه های کنترل جمعیت، حفظ توازن در ساختار جمعیت است. آنچه در ارتباط با مسئله ی جمعیت اهمیت دارد این است که تلاش شود تغییرات موجود جمعیتی مطابق با بهترین آهنگ رشد جمعیت و موزون، در مسیر یک جمعیت مطلوب و بهینه قرار گیرد.

نکته ی بعدی، با توجه به اینکه در حال حاضر، تعداد سالمندان سهم کمتری از جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است، اما فزونی سرعت رشد جمعیت سالمند در مقایسه با رشد جمعیت کل کشور و پیش بینی افزایش تعداد و سهم سالخوردگان (جمعیت ۶۰ ساله و بیشتر) در سال های آینده، لزوم برنامه ریزی آینده نگر برای کنترل مسائل مربوط به این گروه از جمعیت شامل نیازهای دارویی، نگهداری و مراقبت از آنها و... را توجیه می کند. بر اساس جدیدترین گزارش سازمان ملل متحد، پیش بینی شده است جمعیت بالای ۶۰ سال ایران طی سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۵۰م. با رشد ۲۶ درصدی به ۳۳ درصد کل جمعیت این کشور برسد و ایران از نظر سرعت پیر شدن جمعیت رتبه ی سوم جهان را بعد از کشورهای امارات متحده عربی و بحرین به خود اختصاص خواهد داد.

بنا بر این گزارش، جمعیت جهان در حال پیر شدن است. افزایش سن جمعیت در جوامع انسانی تبعاتی چون افزایش هزینه های درمانی، کاهش تعداد نیروی کار را در پی خواهد داشت. این پیامدها،

هشدارهایی جدی برای بخش‌های اقتصادی و صنعتی کشورها به شمار می‌روند. در کشور ما نیز، رشد جمعیت سالمند، وضع سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی جدیدی را در این زمینه طلب می‌کند. اما افزایش جمعیت برای جامعه‌ای مانند ما اکنون یک تهدید است یا فرصت؟ اگر به منابع داخلی و بین‌المللی مراجعه شود به اطلاعاتی بر می‌خوریم که زمینه‌ساز نگرانی است. یک شاخص شناخته شده‌ی زاد و ولد، نرخ باروری کل است. در بیان ساده‌تر منظور از نرخ باروری کل تعیین تعداد فرزندان است که جانشین والدین شوند، اگر این شاخص در حد ۲.۱ بچه یا کمتر باشد به معنای کاهش تدریجی جمعیت است.

لازم به ذکر است اتخاذ سیاست جمعیتی لزوماً مترادف با تحدید یا افزایش موالید نیست. بلکه جنبه‌های دیگر جمعیت از جمله آموزش، اشتغال مولد، مهاجرت، بهداشت و... هر کدام از اهمیت خاصی برخوردارند.

در رابطه با سطح کیفیت زندگی شاخصی وجود دارد به نام شاخص توسعه‌ی انسانی که همه ساله سازمان‌های بین‌المللی با محاسبه و ارزیابی آن سطح کیفی زندگی در کشورهای مختلف را ارائه می‌کنند. این شاخص شامل آموزش، امید زندگی و درآمد سرانه‌ی تبدیل شده به قدرت خرید مردم بر حسب دلار است. این آمار در سال ۲۰۱۱م. گویای آن است که ایران از نظر شاخص توسعه‌ی انسانی در میان ۱۸۷ کشور دنیا در رتبه‌ی ۸۸ قرار گرفته که در مقایسه با ۲ دهه‌ی پیش از آن ارتقای بسیار خوبی است.

بر این اساس نمی‌توان پذیرفت که افزایش جمعیت موجب کاهش سطح کیفی زندگی ایرانیان شده است. نتایج مطالعات اخیر نشان داده است که رابطه‌ی شاخص توسعه‌ی انسانی با تعداد جمعیت در ایران قابل ملاحظه است. همواره با افزایش جمعیت کشور در طول ۳ دهه‌ی اخیر، شاخص توسعه‌ی انسانی که مبین سطح کیفی زندگی در کشور است، رو به بهبود بوده است. بنابراین با توجه به این که مسئله‌ی رشد جمعیت یک مسئله‌ی ساختاری است، در نتیجه به تدریج و همراه با تغییرات در ساختار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جامعه امکان تغییر سطح باروری به وجود می‌آید، بنابراین امکان افزایش جمعیت صرفاً با بسته‌های تشویقی، بدون ایجاد تغییرات ساختاری وجود ندارد.

در مورد افزایش درآمد خانوارها و رابطه‌ی آن با افزایش فرزند آوری این نکته را باید مد نظر قرار داد که درآمد افراد تا حدی می‌تواند باعث تشویق به فرزندآوری گردد. بعد از افزایش درآمد از یک آستانه‌ای، می‌توان گفت افزایش درآمد باعث افزایش فرزند آوری نمی‌شود. در اکثر کشورهای دنیا، کشورهایی که دارای درآمد سرانه‌ی کمتر از ۵ هزار دلار هستند، باروریشان بالاست ولی هنگامی که به بیش از پنج هزار دلار می‌رسد، مشاهده می‌شود که هیچ فرقی نیست بین آن کشوری که ۵ هزار دلار درآمد دارد با آن کشوری که ۷ هزار دلار یا ۴۵ هزار دلار درآمد سرانه دارد. آمریکا درآمد سرانه‌اش ۴۵ هزار دلار است ولی باروری آن با کشوری که ۱۰ هزار دلار درآمد سرانه دارد برابر است.

البته تمامی کشورهایی که پایین‌تر از ۵ هزار دلار درآمد سرانه دارند از باروری بالایی برخوردار می‌باشند. بنابراین مشاهده می‌شود افزایش درآمد سرانه تا حد ۵ هزار دلار باعث کاهش باروری شده است و بعد از این آستانه، افزایش درآمد سرانه هیچ اثری بر افزایش یا کاهش باروری نداشته است. بنابراین یک حداقلی از تمکن مالی برای ازدواج و فرزند آوری نیاز است اما تمکن مالی بیشتر در هیچ کجای دنیا باعث فرزند آوری بیشتر نشده است.

از جمله مسائلی که هم‌اکنون دیده می‌شود، تشویق رسانه‌های غربی برای کاهش جمعیت ایران است، به گمان رسانه‌های غرب و غربی‌ها، اگر جمعیت خوب مدیریت شود، جمعیت عامل قدرت می‌شود و این خود موجب توازن ترس و به خطر افتادن منافع کشورهای توسعه یافته‌ی جهان می‌شود. نشست «بیلدبرگ» به عنوان حکومت نامرئی جهان (انجمن سیاسی و اقتصادی جهان) درصدد طراحی مقدمات جنگ بزرگ در خاورمیانه، تشدید نسل‌کشی و کاهش جمعیت جهان به ویژه کشورهای مسلمان منطقه‌ی خاورمیانه است. وضعیت کلی رشد جمعیت در جهان نشان می‌دهد که طی دهه‌های گذشته رشد جمعیت در کشورهای در حال توسعه نه تنها دو برابر کشورهای پیشرفته بوده، بلکه با سرعتی رشد کرده که قبلاً در کشورهای پیشرفته سابقه نداشته است. البته باید گفت که در دهه‌ی اول قرن بیست و یکم، کاهش تفاوت در بین دو گروه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه ملاحظه می‌شود و در برخی از کشورهای در حال توسعه، باروری به سطح جانشینی (در حد

۲ فرزند) رسیده است و رشد نزدیک به ۱۰۵ تا ۲ درصد و کمتر از آن را تجربه می‌کنند که کشور ایران جزو این دسته از کشورهاست.

لازم به ذکر است که بعضی از کشورهای در حال توسعه رشد بالای جمعیتی را تجربه می‌کنند. در حال حاضر ایران از نظر رشد سالانه‌ی جمعیت در حد میانی و در سطح بین‌المللی از جمله کشورهای با رشد متوسط جمعیتی است. کشور آمریکا و اروپایی‌ها به دلیل اینکه زودتر وارد مرحله‌ی انتقال شده و زودتر به پیری جمعیت رسیدند، سوپاپ اطمینان آن‌ها برای توازن جمعیت‌شان، مهاجرت‌های بین‌المللی بود که اکثراً از کشورهای در حال توسعه تأمین می‌شد. اکنون نیز در این کشورها، سیاست‌های افزایش موالید از مدتی قبل شکل گرفته و بسته‌های تشویقی رفاهی و حقوقی در نظر گرفته شده است. باروری کل ایران نسبت به کشورهای آمریکا، انگلستان و فرانسه در حد به نسبت پایینی است.

سیاست‌های مشوق باروری اعمال شده در کشورهای اروپایی که با روند کاهش باروری روبه‌رو بوده‌اند عبارت‌اند از:

- مشوق‌های مالی و اقتصادی؛

- تدوین قانون حمایت از خانواده و قرار دادن آن در رأس برنامه‌های دولت؛

- سازگار نمودن مشارکت زنان در بازار کار با فرزند دار شدن (سازگار نمودن نقش مادری با نقش کارمندی و کارگری) شامل مرخصی زایمان به مدت مناسب با حقوق «فراهم آوردن امکانات نگهداری کودکان در مهد کودک‌ها»؛

- تشویق تولد فرزند دوم و سوم؛

- تشویق تساوی مسئولیت‌ها برای زن و مرد هم به‌عنوان کارمند و هم به‌عنوان ارائه دهنده‌ی مراقبت برای کودک؛

- مرخصی آموزشی با حقوق؛

- وام‌های بدون بهره به زوج‌های تازه ازدواج کرده؛

- افزایش پاداش‌های مادی به تولدها؛